

Nhà thơ Kiên Giang – Con tàu thơ đã đến trạm cuối cùng

October 2, 2024

Hà Đình Nguyên

Nhà thơ Kiên Giang. (Hình: Đào Trung Phụng)

Sau hơn 2 ngày hôn mê sâu, nhà thơ Kiên Giang đã qua đời vào lúc 6 giờ 30 ngày 31 Tháng Mười, 2014 tại Bệnh viện Nguyễn Tri Phương (Q.5-TP.HCM), hưởng thọ 86 tuổi. Ông được an táng ở nghĩa trang Hoa viên Chánh Phú, Bình Dương, nơi có phần mộ của người bạn chí cốt là nhà văn Sơn Nam.

Nhắc đến nhà thơ Kiên Giang, nhiều người thuộc lứa trung niên ở miền nam vẫn còn nhớ đến bài thơ Hoa Trắng Thôi Cài Trên Áo Tím do ông sáng tác năm 1958 (sau đó nhạc sĩ Huỳnh Anh đã phổ nhạc bài thơ này). Giới mê cải lương thì nhớ mãi những vở tuồng Người Vợ Không Bao Giờ Cưới (tức Sơn Nữ Phà Ca) hay Áo Cưới Trước Cổng Chùa và hàng trăm bài vọng cổ khác do ông là soạn giả (dưới bút danh Hà Huy Hà). Chính nhờ đóng vai Sơn Nữ Phà Ca mà cô đào trẻ Thanh Nga được trao giải Thanh Tâm năm 1958 và bước lên địa vị “Nữ hoàng Sân khấu.”

Người viết được may mắn gặp nhà thơ Kiên Giang lần đầu vào tối 15.1.1997 tại TTVH Phú Nhuận (TP.HM) – nơi tổ chức Đêm thơ Kiên Giang mừng ông tròn 70 tuổi. Đêm đó, nhà văn Sơn Nam đã giới thiệu về người bạn chí cốt của mình (Sơn Nam lớn hơn Kiên Giang 2 tuổi) như sau: *“Tôi với Kiên Giang cùng quê, cùng làng – một xứ nghèo nàn lạc hậu, không có chính quyền, bọn hải tặc lộng hành suốt vùng ven biển... Tuổi thơ chúng tôi hiu hắt như ngọn đèn dầu mù u. Quả thật, chẳng ai dám mơ quê mình có được những tao nhân mặc khách... Cho nên quê hương chúng tôi rất tự hào là đã sản sinh được một Kiên Giang-Hà Huy Hà.”*

Sau đêm thơ ấy, tôi và ông trở thành đôi bạn vong niên. Tôi gọi ông bằng “chú,” còn ông thì cứ “mày, tao” tuốt luốt – đúng chất Nam Bộ. Chúng tôi ít khi hẹn, mà chỉ tình cờ gặp nhau, mời nhau ly bia, bởi “cơm áo không đùa với khách thơ” – dù rất nổi tiếng trên văn đàn nhưng cuộc đời ông nhiều gian truân. Vì mưu sinh ông luôn dịch chuyển “ăn nhờ, ở đậu” nhiều nơi. Đạo ấy ông cất cái chòi lá trên miếng đất của Khu dưỡng lão Hội Nghệ sĩ Sân khấu TP.HCM (Q.8), rồi dời về đường Bùi Minh Trực hướng về Cần Giuộc, lại lên Thủ Đức ở hay neo mình ở trụ sở Ban Ái hữu Nghệ sĩ (133 Cô Bắc, Q.1). Tôi nhớ bài thơ ông đã viết cho đứa con gái út:

*“Tạ lỗi con, ba nghèo rách quá
Để con đói lạnh tuổi còn thơ
Mới ra đời ngủ trong nhà bếp
Mười tuổi rồi con vẫn ốm o
Cá hấp chợ chiều, rau muống luộc
Tập ăn quen vẫn sống trên đời
Mỗi năm thêm tuổi, con thêm ốm
Ba má nhìn con nén ngậm ngùi.”*

Đọc mà ngậm ngùi theo...

Mỗi lần gặp ông là tôi thường “gài” để ông kể chuyện văn nghệ ngày xưa, “gãi đúng chỗ ngứa” là ông kể chuyện ro ro với một trí nhớ tuyệt vời, nhất là chuyện “thi sĩ chân quê” Nguyễn Bính lưu lạc xuống Rạch Giá (1946), ông đi tìm và trở thành “đệ tử.” Ông nhớ mãi phút đầu tiên Nguyễn Bính gặp ông đã hỏi: “Có thuốc hút không?” Chàng trai 17 tuổi là ông, bối rối đưa bao thuốc Cotab chỉ còn vòn vện 2 điếu cong queo. Nguyễn Bính xé bao thuốc lá, lật mặt trong ghi 4 câu thơ tặng ông:

*“Có những dòng sông chảy rất mau
Nhớ chi nghĩa bến với sông cầu
Lá vàng hoa đỏ trôi không kịp
Lưu lạc ai ngờ lại gặp nhau”*

hoặc câu thơ Nguyễn Bính dán trước căn chòi tạm trú của 2 thầy trò:

*Từ dạo về đây sống rất nghèo
Bạn bè chỉ có gió trăng theo
Những thằng bất nghĩa xin đừng đến
Hãy để thềm ta xanh sắc rêu.*

Ông kể hấp dẫn, lôi cuốn như khi ông kể về mối tình học trò của ông với cô Nh. (nhân vật chính trong bài thơ Hoa Trắng Thôi Cài Trên Áo Tím). Có lần tôi tháp tùng ông, chú Bảy Câu, nhạc sĩ Phạm Trọng Cầu và đoàn cựu nữ tù chính trị đi thăm gia đình nhà thơ Truy Phong ở cù lao Quới Thiện (Vĩnh Long), chiếc ghe bầu chở đoàn vượt sông Cổ Chiên đi vào vùng kênh rạch, hai bên bờ đơm đóm đậu đầy trên những cây bần, nhà thơ Kiên Giang đã “dạy” cho chúng tôi “nghệ thuật tán gái” của các cụ ngày xưa qua câu ca dao “Bần gie đơm đóm lập lòe/ Thấy em còn nhỏ anh ve để dành.” Chẳng biết các cụ ngày xưa “ve... để dành” là “ve” ra làm sao? Mà, ngay cả thơ của Kiên Giang cũng đã trở nên phổ thông đến độ ngỡ như ca dao, tục ngữ: “Bướm vàng đậu đọt mù u/ Lấy chông càng sớm, lời ru càng buồn” hay “Lạy chúa con là người ngoại đạo/ Nhưng con tin có chúa ngự trên cao” (Hoa Trắng Thôi Cài Trên Áo Tím) hoặc “Chiều chiều gió đẩy gió đưa/Nhìn xem lá mạ mà mơ duyên nòng” (Quán Giữa Đòng) và “Ngày mai đám cưới người ta/ Cớ sao sơn nữ Phà Ca lại buồn?” (Người Vợ Không Bao Giờ Cưới). Chỉ có những câu thơ được viết bằng cảm xúc thật mới đi vào lòng người và hóa thành “ca dao.” Mấy người làm thơ được như thế?

Nhà thơ Kiên Giang (phải) và tác giả Hà Đình Nguyên bên cạnh tượng của nhà văn Sơn Nam. (Hình: tác giả cung cấp)

Kiên Giang tên thật là Trương Khương Trinh, sinh năm 1929 tại Xẻo Đước, làng Đông Thái, huyện An Biên, tỉnh Rạch Giá (bây giờ là tỉnh Kiên Giang). Cái tên Kiên Giang trở nên quen thuộc trên thi đàn miền Nam từ năm 1955. Ngoài làm thơ, viết tuồng, soạn bài vọng cổ – ông còn là ký giả kịch trường của nhiều tờ báo ở Sài Gòn như: Tiếng Chuông, Tiếng Dội, Lẽ Sống, Lập Trường, Điện Tín... với bút danh Hà Huy Hà. Ông từng là Trưởng ban Mây Tần (chuyên mục thơ ca) trên Đài Phát thanh Sài Gòn và cũng từng bị bắt giam khi chủ trương Ngày ký giả ăn mày để phản đối luật báo chí cải cách của chính quyền Sài Gòn (1974).

Sinh thời, nhà thơ Kiên Giang “nghèo kiệt xác.” Gia tài của ông chỉ là... chiếc giỏ xách đựng tài liệu, sách vở mà ông luôn đeo bên người. Sống thanh bần với trái tim nhân hậu, ông thường vận động cứu trợ những văn nghệ sĩ có hoàn cảnh khó khăn hơn mình, khiến nhà văn Sơn Nam đã cảm thán: “Kẻ cần cứu trợ lại hay đi cứu trợ người khác.” Cũng chính vì trái tim nhân hậu này mà khi vừa đọc báo có đăng tin có một thai phụ bị xe đụng, thai nhi văng ra ngoài và đang được các y bác sĩ cứu chữa, ông đã tức tốc rời cái “Tum Lưu niệm” của mình (do con gái lớn cất cho ông an hưởng tuổi già ở TP. Long Xuyên) để lên Sài Gòn mang chút tiền hưu dưỡng giúp đỡ cho trường hợp này. Lên tới Sài Gòn, chưa thực hiện được ý định thì ông bị đột quỵ và không bao giờ tỉnh lại...

Trong bài thơ “Lặng lẽ” của ông có những câu: “Trái tim là một con tàu suốt/ Chẳng có sân ga trạm cuối cùng.” Trái tim nhân hậu đã yêu thương đến phút cuối cùng ấy đã ngừng đập. Chuyến tàu đưa hành trình đời thơ và đời người của ông suốt 86 năm qua cũng đã đi đến trạm cuối cùng. An nghỉ nhé,
Người-Bạn-Già-Của-Tôi!

Hà Đình Nguyên

Nguồn: <https://www.nguoi-viet.com/tuong-nho/nha-tho-kien-giang-con-tau-tho-da-den-tram-cuoi-cung/>

www.vietnamvanhien.org

VIỆT NAM VĂN HIẾN
www.vietnamvanhien.info

TỦ SÁCH VĂN HIẾN TRÊN MẠNG VỚI HƠN 11500 TÁC PHẨM & TIẾT MỤC